

HERTTONOMIEN RIIHESSÄ

kuivatettiin tupakkaa
1750-luvulla

Kulosaaren kartanon isäntä, sotamarsalkka Augustin Ehrensvärd käveli kiiltävissä saappaissa tavanmukaista päivälentänsä ja mietti, mitä uudistuksia seuraavaksi kartanossaan tekisi. Elettiin vuotta 1753. Hän oli juuri saanut toteutetuksi yhden rakkaan suunnitelmansa: perustanut mailleen vapaamuurareiden lastenkodin, maan ensimmäisen lajissaan. Lastenkodin ensimmäiset tulokkaat polskuttelivat parhaillaan kartanoa ympäröivän hiekkarannan kirkkaassa vedessä - jota nykyään kutsumme Vanhankaupungin lahdeksi.

Lastenkodin pyörittäminen ja kartanon muut yleishyödylliset toiminnot - sotamarsalkka oli hyvin yhteiskunta-orientoitunut mies - tarvitsivat rahaa sujuakseen hyvin. Hän pohti keskusteluaan äskeisen vieraansa Turun pormestarin kanssa: valtion kauppataseen tasoittamiseksi on alettu määrätietoisesti suosia kotimaisen tupakan viljelyä ja tupakkakehräämöjen perustamista. Tupakan salakuljetus Venäjältä ja Baltiasta vähenisi tällöin myös, uskottiin. Turussa ja Vaasassa oli jo pientä teollista toimintaa alalla. Kotimaisista raaka-aineen tuottajista alkoi olla pulaa. "Teillähän on tässä loistavat paikat tupakkalehtien kasvatukseen, lämpimät suojaosat hiekkarinteet", oli pormestari rohkaissut.

Ehrensvärd seisahtui mäelle ja katseli Saunalahteen laskeutuvia hietamaapeltojaan. "Ensi kesänä tässä kasvaa tupakkaa", hän päätti. Raakatupakasta saisi viisi kertaa enemmän hintaa kuin herneestä. "Ja tähän mäelle rakennetaan kuivatusriihi jo tänä syksynä." Rivakan toiminnan mies, tämä sotamarsalkka.

Tupakankuivausriihelle tuli pituutta 20 metriä, korkeutta ja leveyttä 7 metriä. Ei mikään kotikessukoppero. Riihen pohjoisseinustalle rakennettiin hirsisten konsolien kannattama reilu kattolippa, jonka alla tupakin lehdet saivat esikuivahtaa. Jykevän kivijalan varaan pystytetty kartanon uudisrakennus vedettiin vielä punamullalla kestävämpään paremmin merituulia.

Vielä 1805 tehdyssä luettelossa Kulosaaren kartanon rakennuksista riihi mainitaan nimenomaan tupakankuivauspaikkana. Sittemmin, virginialaisten ryhdyttyä vientiviljelyyn ja tupakan tuontitullien alennuttua, Kulosaaren pellot pantiin viljalle, ja

tupakkariihenkin savut alkoivat tuoksua jyväseltä. Helsingin kaupungin omistukseen kartano maineen siirtyi 1927. Kun Herttoniemen siirtolapuutarha 1934 perustettiin kartanon muinaisille tupakkapelloille, jäi hyvinsäilynyt riihi puutarhakylän kainaloon herttonomien yhteentulo paikaksi. Sen eteläseinustaan puhkottiin kolme tyyliinsopivaa pienruutuikkunaa saranaluokkuineen, vesijohto ja sähköt vedettiin, keittiölaitteita sujautettiin sisään. Tyyliin sopivimmat valaisimet ovat vuoden 2000 hankintalistalla. Katon vuotamattomuus on tarkistettu säännöllisesti. Viimeksi kattoa korjattiin 1995.

Montakaan 250-vuotiaasta puurakennusta ei ole säilynyt Helsingin alueella, joten harvinainen riihemme on luetteloitu kaupunginmuseon suojelukohteena. Vuosina 1998-99 kaupungin rakennusvirasto peruskorjasi suojeluriihen kaupunginmuseon konservaattorin Jaana Perttilän ohjeiden mukaan. Muutama kohta hirsiseinästä paikattiin vanhalla purkuhirsimateriaalilla. Seiniin ulottuvat (ja herkästi lahottavat) vaahteranoksat karsittiin. Kivijalkaa kohennettiin. Punamultaa keitettiin isossa saunapadassa pihakivillä ulkoseiniä varten, ja siinä hommassa heiluivat herttonomienkin sekoituskauhat ja pensselit. Ylen TV1:n dokumenttitoimitusta oli myös paikalla koko päivän - kuten monena päivänä pitkin kesää - ja näin tuli vetreä riihivanhuksemme filmatuksi ulkoa ja sisältä useaan kertaan. Viisiosainen doku nähtiin televisiosta keväällä 2000.

Riihen sisäseinälle on kerätty herttonomien lahjoittamia vanhoja puutarhatyökaluja ja mökinpidon tarveesineitä, iäkkäimmät peräisin 1910-luvulta. Vastapäinen seinä peittyi 1999 uusittuun buffet-keittiöön, jota tarvitaan

usein. Museaalinen riihemme toimii kesäisin kokoustupana, häätalona, kirkkona, diskona, kahvilana, juhlaravintolana, kurssikeskuksena, kirpputorina, pingissalina, lastenteatterina ja monenlaisten työryhmien aivoriihenä ☺.

Siirtolapuutarhan ulkopuolisille paikkaa ei vuokrata. Helsingin kaupungin ja Herttoniemen Siirtolapuutarhayhdistys ry:n välisellä sopimuksella riihi on yhdistyksen hallinnassa vuoden 2026 loppuun, jolloin vuokrasopimus ehkä jälleen uusitaan. Yhdistys vastaa palovakuutuksesta, kunnostuksesta ja hoitokuluista.

Teksti Marjusea Helanko, fotot HSPY, tekniinen toteutus Ursa Hoikkala

Riihitonttumme toivottavat Sinut tervetulleeksi toistekin. Riihitontut kuiskasivat myös, kotinsa koko historian nähneenä, että tekstimme alkuosassa on pikkasen fiktiota mukana, mutta että sotamarsalkka tuskin kääntyy haudassaan.